

Durmuş Hocaoğlu

Etnik Mes'ele Basit Bir Mes'ele Değil: Kim Bilir; Belki Geçer Ammâ, Deler de Geçer

Yeniçağ., “Analiz”., 28 Mayıs 2006, Pazar., s.08
“Analiz” Sıra No: 398; 2006-060; Mayıs-11

YENIÇAĞ

Buraya kadar kısaca da olsa, görmüş bulunuyoruz ki, “İspanik Mes'ele”ni gündeme taşıyan Huntington'a göre, konu, altı etkene bağlı olarak diğer göçlerden farklılık göstermektedir: Komşuluk, Rakamlar, Yasadışılık, Bölgesel Yoğunluk, Süreklilik ve Tarihî Varlık. Sondan gidelim: İspanik göçünün tarihî bir hak iddiası var; süreklilik arzediyor ve katlanarak büyüyor; belli başlı bâzı bölgelerde tehlikeli yoğunluklar kazanıyor; yasadışı yollardan besleniyor. Rakamlar ise alarm veriyor; fakat nüfus artışı sâdece göçlerden beslenmiyor, yüksek doğum oranları da şişkinliğe katkıda bulunuyor: “İyi” ve “essah” Amerikalılar git-gide daha az çocuk yaptığı için de bu vaziyet, Meksikalı göçü azalsa bile, ilerisi için bir tehlikeye dönüşme istîdâdı taşıyor. Gelelim “Komşuluk” mevzûuna: İmdi; umûmen etnik mes'elelerdeki mühim diğer bir husus da, mes'elenin kördüğümleşmesinde ciddi bir katkı sağlayan, “etnisitenin iç bölgelerde değil de sınırda, bilhassa, etnisite ile aynı soydan komşu ülke sınırında yoğunlaşması” faktörüdür. Aynı soydan bir başka ülke her zaman için “irredantizm” tehlikesi demektir; diğeri ise işin katmerlenmesini sağlar. İspanik nüfusun en kesif olarak temerküz etmiş olduğu yerler Güney ve Güney-Batı. Burası fevkalâde mühim: Zîra, bu bölge, hem Amerika'nın silah zoru ile zaptettiği tarihî Meksika toprakları ve hem de el'ân Meksika ile sınırdaş — yâni yara taptâze — üstelik öyle böyle de değil, 3.200 kilometrelik bir sınır. Ne mi olur dememeli; oluyor besbelli ki: İspanikler bu yörede kendilerini Amerika'da değil, ellerinden gaspedilmiş “eski” vatanlarında hissediyorlar; hem de sınırın öte yakası hâla vatanları, orada soydaşlarının bir devleti var; yâni yara kanamaya devam ediyor. İşte mühim mes'ele bu: Meksikalı göçü Amerika'nın iç taraflarında tekâsüf etmiş olaydı, ateşi bu derece yüksek olamazdı. Huntington, bu riskli durumu şöyle tasvîr etmekte [*Biz Kimiz?.*, s.230]: “Zaman zaman bilim adamları güneybatının, Amerika'nın Quebec'i haline gelebileceğini ileri sürmüştür, Her iki bölgede de Katolikler yaşıyordu ve her iki bölge de Anglo-Protestanlar tarafından ele geçirildi; ancak bunun dışında, bu bölgelerin fazla ortak yönü yoktur. Quebec Fransa'ya 3 bin mil uzaklıktadır ve her yıl birkaç yüz bin Fransız yasal ya da yasadışı yollardan Quebec'e girmeye çalışmaz.” Fakat, asıl câlib-i dikkat olan, müellifin hemen bunun akabindeki şu cümlesi: “Bir ülke halkı komşu bir ülkenin topraklarını sahiplenmeye ve oraya yönelik özel hak iddialarında bulunmaya başladığında ciddi bir anlaşmazlık potansiyelinin ortaya çıktığı tarihsel olarak bilinen bir gerçektir.”

Ne demek olabilir, “ciddi bir anlaşmazlık potansiyelinin ortaya çıkması”? Herhâlde, vasat bir zekâ bile bunun bir ‘ikaz’, hattâ bir ‘ihtar’ olduğunu anlayamazlık edemez; “herşeyi göze alırız” mânâsında bir ihtar.

★★★

Boşuna sarfedilmemiştir elbet “*elin ciğerindeki yara duvardaki deliktir*” veya “*şeb-i yeldâyı münecimle muvakkıt ne bilir / mübtelâ-yı gama sor, kim geceler kaç saat*” gibi hikmet yüklü kelâmlar: İnsanoğlu derdin ne demek olduğunu, kendi başına gelmedikçe anlamaz; nitekim, “özgürlükler ülkesi Amerika” sloganının ne derece değer taşıdığını, özgürlüklerin sınırlarının nerede başlayıp nerede bitebileceğini, ne kadar genişleyip ne kadar daralabileceğini, 11 Eylül sonrasında gördük; aynı bir denemeye şimdi de İspanik mes’elesi dolayısıyla şahit oluyoruz. Bu yazı dizimizde de görmüş bulunuyoruz ki, Amerika’daki İspanyol-Latin kökenli insanların varlığı, sayılarının sür’atle artışı ve akabinde yöneltmeye başladıkları talepler, mes’eleyi alıp başka yerlere götürebilecek evsafa görünüyor. Aslında bütün bunlar yine de hiçbir şey, tamı tamına bir “hiç”; ya hele bir de İspanikler yüzyıl içerisinde düzînelerle kanlı- kıtallı mahallî isyanlarda bulunduktan maâdâ, en nihâyet bir İspanik PKK’sı çıkıp da dünya çapında teşkilatlanarak çeyrek asır boyunca Amerika’yı kana bulasa ve onbinlerce insanı katletseydi, acaba neler olurdu; veya, daha doğrusu, neler olmazdı? Sâhi neler olmazdı? Elbette farazyelerden kat’î hükümler çıkaramayız; ancak, bir tek Oklahoma bombacısına karşı, bizzat zamanın başkanı Clinton’ın yönlendirmesiyle yürütülen — öfkeli ve tehditkâr nutuklarla başlayıp kısa sürede bombacının îdâmı ile noktalanın — ameliye göz önüne alınacak olursa, “neler olmazdı ki” diyebiliriz.

Nitekim, İspanikler’in sayılarının bilhassa Meksika sınırı civârında, yüzde elliye aşmaya başlamasının ve birçok yerde yüzde doksana dayanmasının, ayrıca, buna paralel olarak dillerinin eğitimde tanınması taleplerinin yoğunlaşmasının ve en nihâyetinde Amerikan millî marşının İspanyolcasının tedâvüle sürülmesinin akabinde apar-topar, bu tarihe kadar hiç lüzum görülmemiş olanın yapılp, Anayasa’ya İngilizce’nin resmî dil olarak kaydedilmesi ve birilerinin çıkıp açıkça ve yüksek sesle “herşeyi göze alırız” demeye başlaması dahi gösteriyor ki, her ne kadar “yok bişeycikler” diyenler — hem de az-buz değil — varsa da “bişeyciklerin var olduğu” ve “bişeyciklerin de vâki’ olabileceği” reddedilemezlik kazanmaktadır.

Tarih kaotiktir ve istikbâl de karanlıklara gömülüdür; kimbilir, Amerika bu sıkıntılı mes’eleyi belki de şu veya şekilde çözebilecektir; şimdiden kat’î bir öngöründe bulunmanın imkânı yok, lâkin öyle olsa bile, “geçer ammâ, deler de geçer” misâli bir netîce de hâsıl olabilir.

★ ★ ★

İspanik Mes’elesi mühim; ama ben derim ki biz önce kendi ciğerimizi düşünelim.

